

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Postbus 20015
2500 EA Den Haag
070 342 43 44
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

datum 2 november 2023
betreft Voorgenomen oprichting stichting NEWS; overleg op grond van art. 4.7 Comptabiliteitswet 2016

Geachte heer Dijkgraaf,

Bij brief van 18 september 2023, kenmerk 41032640, verzoekt u op grond van artikel 4.7 Comptabiliteitswet (CW) 2016 om overleg over uw voornemen om een stichting te doen oprichten voor het Nationaal Expertisecentrum Wetenschap en Samenleving (NEWS).

De op te richten stichting NEWS moet de verbinding tussen wetenschap en samenleving bevorderen door betere wetenschapscommunicatie in Nederland. U heeft inmiddels financiële toezeggingen gedaan aan de stichting. U zal de stichting met een instellingssubsidie gaan financieren. Hiervoor is voor de periode 2023 tot en met 2031 in totaal € 10 miljoen gereserveerd.

Over uw voornemen de stichting te doen oprichten heeft op ambtelijk niveau overleg plaats gevonden met medewerkers van uw ministerie. Op basis van dit overleg en de conceptstatuten, brengen wij enkele inhoudelijke punten onder uw aandacht. Tot slot gaan we kort in op de bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer bij deze nieuwe stichting.

Inhoudelijke aandachtspunten

Hieronder geven wij een aantal inhoudelijke aandachtspunten met betrekking tot het voornemen en de aan ons voorgelegde conceptstatuten van stichting NEWS i.o.

Statuten zijn niet helder over de activiteiten van stichting NEWS

Het is belangrijk dat de activiteiten die stichting NEWS kan inzetten om haar doelen te verwezenlijken, duidelijker worden vastgelegd in de statuten van de stichting. Artikel 2, 2de lid, d, van de conceptstatuten stelt dat de stichting activiteiten kan uitvoeren zoals

ons kenmerk 23005331 R
bijlage(n)

vastgelegd in Verkade, A. en Smeets, I. (2023), *Nationaal Expertisecentrum Wetenschap & Samenleving – Plan van aanpak*. Wij vinden het opmerkelijk dat in de statuten wordt verwezen naar een extern document. Deze werkwijze leidt er toe dat er onduidelijkheid ontstaat over de reikwijdte van de activiteiten van stichting. Het is ons bijvoorbeeld niet duidelijk naar welke onderdelen of passages van het plan verwezen wordt. Statuten hebben bovendien een openbare functie. Betrokkenen dienen een duidelijk inzicht te kunnen verkrijgen over de activiteiten van de stichting en de bevoegdheden van het stichtingsbestuur op basis van de statuten, die zij middels het handelsregister kunnen nagaan. Ook in dit licht vinden wij het een opmerkelijke keuze om in de statuten naar een extern document te verwijzen. Wij adviseren u om op dit punt de statuten te verhelderen.

De bestuurlijke inrichting van de stichting is niet helder

Het plan van aanpak van Verkade en Smeets stelt dat de stichting een stuurgroep krijgt die een belangrijke rol zal vervullen; het document beschrijft bovendien dat het bestaan en de samenstelling van deze stuurgroep in de statuten wordt geregeld. Ook wordt de opbouw van een goede stuurgroep in het plan van aanpak genoemd als onderdeel van een van de (vier) kernactiviteiten van het bestuur. In de conceptstatuten staan echter geen bepalingen opgenomen over de stuurgroep. We merken daarmee op dat de stuurgroep formeel geen status heeft ten opzichte van de stichting.

Uiteraard staat het u vrij om, binnen de algemene vereisten die gelden voor de rechtsfiguur van een stichting, keuzes te maken die afwijken van de adviezen die u krijgt. Echter, doordat in de conceptstatuten een algemene verwijzing naar een plan van aanpak staat, terwijl tegelijkertijd op een belangrijk onderdeel wordt afgeweken van wat daarin staat opgenomen, is voor ons en voor het parlement niet goed te bepalen hoe de bestuurlijke inrichting van de stichting eruit zal zien. Daarmee is het tevens lastig te bepalen of er een sluitend geheel van controle, toezicht en verantwoording bestaat. We bevelen u aan deze onduidelijkheid op te heffen.

Bevoegdheden Algemene Rekenkamer

De op te richten stichting NEWS gaat geen wettelijke taken uitvoeren en is daarom niet aan te merken als rechtspersoon met een wettelijke taak in de zin van de CW 2016. Dit betekent dat activiteiten van de stichting niet onder het onderzoekbereik van de Algemene Rekenkamer vallen. Wel is de Algemene Rekenkamer op basis van de subsidierelatie bij deze instelling bevoegd tot onderzoek ter plaatse bij deze instelling op basis van artikel 7.24, onder a 1° en artikel 7.34 van de Comptabiliteitswet 2016.

Dit onderzoek is gericht op oordeelsvorming over het door de minister gevoerde beleid en het toezicht van de minister (artikel 7.25 CW2016).

Verdere procedure

Wij verzoeken u een afschrift van deze brief bij uw voornemen tot doen oprichten van de stichting mee te sturen naar de Staten-Generaal.

Algemene Rekenkamer

Ewout Irrgang,
wnd. president

Cornelis van der Werf,
secretaris